

Het verhaal van Esseghem (16)

Rik Coolsaet

De opkomst en verdwijning van een Jetse dynastie

In 1860 laat Adolphe Tircher een buitenverblijf optrekken in de Leopold I-sstraat in Esseghem: de Villa Tircher. Hij is een rijzende ster op het ministerie van Justitie, waar hij uiteindelijk directeur-generaal wordt. Zijn echtgenote, Amélie Gomand uit Elsene, komt uit een familie die daar talrijke gronden bezit. Het echtpaar begint zelf ook gronden te kopen in Jette en groeit in korte tijd uit tot een van de grote grondbezitters van de gemeente. Toch blijven Adolphe en Amélie hun hele leven in Sint-Joost-ten-Noode wonen. Hun eigendommen in Jette dienen vooral als buitenverblijf en investering. In 1885 kopen ze bovendien een populaire herberg vlak naast hun villa: het 'Ancien Pannenhuis', dat tot 1953 in familiebezit zal blijven. Vanuit de Villa Tircher hebben ze een weids uitzicht over Brussel en de omliggende velden en weiden.

Wanneer Adolphe Tircher in 1895 overlijdt, gaat het familiebezit over op zijn enige zoon, Edmond Tircher. Hij is advocaat, plaatsvervangend raadsheer bij het hof van beroep in Brussel en lid van 'Le Coin du Feu', een onderneming die arbeiderswoningen bouwt en verhuurt. Enkele jaren eerder heeft Edmond in Jette het Poelbos gekocht, een bos dat ooit deel uitmaakte van de abdij van Dieleghem. Op dat domein laat hij een kasteel bouwen, omgeven door een Engelse tuin. In 1891 trekt hij er in met zijn gezin. De omgeving van het imposante Kasteel Tircher, ook wel kasteel Weyngaert genoemd, is bucolisch: bossen, akkers, enkele hoeven en hier en daar een buitenverblijf van Brusselse notabelen.

Edmond Tircher wordt al snel een belangrijke figuur in de lokale politiek. In 1900 wordt hij liberaal gemeenteraadslid, vervolgens schepen van openbare werken en in 1904 burgemeester van Jette. Het politieke klimaat is dan bijzonder gespannen: de strijd tussen katholieken en liberalen woedt hevig, ook in Jette. Zijn tegenstanders noemen hem spottend 'M. le Caméléon avec ses instincts de chèvrechoutiste'. Zijn burgemeesterschap is echter van korte duur. In 1909 overlijdt Edmond Tircher onverwacht.

Geen van zijn drie kinderen lijkt aanvankelijk geneigd de rol van hun vader in Jette over te nemen. Albert vertrekt bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog naar de Verenigde Staten en wordt Amerikaans staatsburger. Zijn jongere broer Max wijkt uit naar Nederland, waar hij trouwt, en vestigt zich daarna in Sint-Lambrechts-Woluwe, de thuisbasis van zijn echtgenote. Hun zus Léa vindt het geluk in Frankrijk. Uiteindelijk laat Max Tircher zich toch overtuigen om naar Jette terug te keren en het engagement van zijn vader verder te zetten. Hij is advocaat, bedrijfsbestuurder en lid van het beheerscomité van de 'Jetse Haard', een sociale woningmaatschappij die in 1921 door de gemeente was opgericht. Net als zijn vader wordt hij liberaal gemeenteraadslid en later schepen van openbare werken. Daarnaast geniet hij bekendheid als conferencier, die lezingen geeft over zijn talrijke buitenlandse reizen.

Net als zijn vader en zijn grootvader laat hij in 1926 een merkwaardig gebouw optrekken in Jette, in de Amélie Gomandstraat. Het is meteen een van de meest eigenzinnige huizen in Esseghem, omgeven door een uitgestrekt park. Max Tircher overlijdt enkele jaren na het einde van de Tweede Wereldoorlog. Om uiteenlopende redenen stapt geen van beide zonen in de voetsporen van hun (groot)vader.

Wat blijft er vandaag in Jette over van de Tircher-dynastie?

De Villa Tircher in de Leopold I-sstraat blijft na 1895 in familiehanden, maar wordt in de jaren 1930 verkocht. De grote tuin wordt geleidelijk verkaveld en in 1974 wordt de villa zelf gesloopt om plaats te maken voor een appartementsgebouw. Het huis is dan meer dan een eeuw oud.

Het Kasteel Tircher bij het Poelbos wordt vlak voor de Tweede Wereldoorlog door de familie verkocht en komt in 1960 in handen van de gemeente Jette. Het domein dient onder meer voor vakantiecampen en een rusthuis. In 1970 wordt het gesloopt. Even wordt overwogen om er een

cultureel centrum te bouwen, waarin resten van het Volkshuis van Victor Horta zouden worden geïntegreerd. Dat plan gaat uiteindelijk niet door. Op het terrein verrijzen dan twee scholen: de Nederlandstalige basisschool Poelbos en de Franstalige École de l'Arbre Ballon. Op de plek waar ooit het kasteel stond, opent de gemeente in 2024 een opvallende, ultramoderne sportzaal voor beide scholen en voor Jetse sportverenigingen.

Het huis dat Max Tircher liet bouwen in de Amélie Gomandstraat bestaat nog steeds in zijn oorspronkelijke vorm. Met de familie heeft het echter al lang niets meer te maken. Al in 1941 is het verkocht. Vanaf de jaren zestig doet het dienst als verblijf voor oudere missionarissen van de paters Oblaten. Een Nederlands projectontwikkelaar koopt het in 2005 en verkoopt op zijn beurt het huis en een deel van de tuin aan een advocatenkantoor. In de rest van het park komen er twee postmodernistische wooncomplexen met een gemeenschappelijke tuin, die uitgaat op zowel de Amélie Gomandstraat als de Rechtschapenheidsstraat.

Er blijft nog een andere, bescheiden herinnering aan de Tircher-dynastie in Jette. In 1951 krijgt een pleintje — eigenlijk een kruispunt in het noorden van de gemeente — de naam 'Max Tircherplein'. Opmerkelijk genoeg kreeg zijn vader Edmond Tircher, nochtans burgemeester van Jette, nooit een straatnaam. In 1926 besliste de gemeente wel een straat naar hem te noemen, maar die werd uiteindelijk nooit aangelegd. Die eer viel wel te beurt aan de stammoeder van de Jetse Tircher-dynastie: Amélie Gomand.

Villa Tircher (1860)
Rue Leopold I-straat 319

Hertekening met AI/Redessiné avec l'IA

2026

Kasteel/Château Tircher (1891)
Poelbos

2026

Woning van/Maison de Max Tircher (1926)
Rue Amélie Gomandstraat 24

2026

